

Пропозиції
до проекту Закону України
«Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення відповідальності за деякі злочини проти основ національної безпеки України»
*(реєстр. № 10136 від 09.10.2023 р.)**

Законопроект розроблено з метою «удосконалення положень Кримінального та Кримінального процесуального кодексу України для здійснення більш ефективної кваліфікації, розслідування та покарання за злочини проти основ національної безпеки України».

Визнаючи необхідність уточнення підстав кримінальної відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України, вважаємо за доцільне зазначити таке.

1. У контексті задекларованої мети законопроекту додаткового обґрунтування потребує пропозиція про збільшення строків погашення судимості для осіб, засуджених за вчинення злочину проти основ національної безпеки України, проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

У кримінальному праві судимість розглядається як один із заходів кримінально-правового характеру, суть якого полягає в тому, що особа внаслідок засудження її за вчинене кримінальне правопорушення протягом певного строку, починаючи з дня набрання законної сили обвинувальним вироком суду і до моменту погашення її або зняття, зазнає певних заборон або обмежень прав і свобод, що виходять за межі призначеного покарання. Критеріями визначення строків погашення судимості, передбачених статтею 89 Кримінального кодексу України (далі – КК України), є вид та розмір призначеного покарання і класифікація кримінальних правопорушень відповідно до статті 12 КК України.

Виокремлення особливих строків погашення судимості для певної категорії осіб, зокрема засуджених за вчинення злочину проти основ національної безпеки України, проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, не узгоджується із принципом пропорційності кримінальної відповідальності, відповідно до якого засоби кримінального-правового впливу встановлюються пропорційно ступеню тяжкості кримінального правопорушення, а більш суворий засіб застосовується лише тоді, коли менш суворого засобу недостатньо для виконання завдань кримінального закону.

Наведена в пояснювальній записці до законопроекту мотивація доцільності внесення змін до статті 89 КК України: «Дана зміна покликана обмежити право на участь таких осіб обиратись в представницькі державні органи, вступати на державну службу та займатись політичною діяльністю, щонайменше впродовж наступних 10 років» не може вважатися достатнім обґрунтуванням необхідності їх прийняття.

2. З огляду на зміст ознак об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого частиною третьою статті 111-1 КК України, викликає сумнів доцільність пропонованого в частині другій Примітки статті 111-1 КК України поняття стандарту освіти держави-агресора.

Так, відповідно до частини третьої статті 111-1 КК України кримінально караними є дії громадян України, спрямовані на *впровадження стандартів освіти держави-агресора у закладах освіти*. Тобто склад злочину є формальним і настання наслідків у виді «впровадження стандартів освіти держави-агресора» – не є обов'язковим. Таким чином, для кваліфікації діяння як впровадження стандартів освіти держави-агресора немає потреби встановлювати конкретний документ держави-агресора, що містить стандарт освіти, який колаборант впроваджував.

Для кваліфікації діяння за частиною третьою статті 111-1 КК України важливо, що відповідне впровадження стандартів відбувається замість державних освітніх стандартів України, які діють у відповідному закладі освіти.

3. Пропоноване в частині шостій Примітки до статті 111-1 КК України поняття «окупаційної адміністрації держави-агресора» потребує узгодження із положеннями пункту 6 частини першої статті 1-1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15 квітня 2014 року № 1207-VII, відповідно до якого окупаційна адміністрація – це сукупність державних органів і структур Російської Федерації, функціонально відповідальних за управління тимчасово окупованими територіями, та підконтрольних Російській Федерації самопроголошених органів, які узурпували виконання владних повноважень на тимчасово окупованих територіях та які виконували чи виконують властиві органам державної влади чи органам місцевого самоврядування функції на тимчасово окупованій території України, у тому числі органи, організації, підприємства та установи, включаючи правоохоронні та судові органи, нотаріусів та суб'єктів адміністративних послуг.

4. Пропоноване в частині п'ятій Примітки до статті 111-1 КК України проекту поняття тяжких наслідків («якщо вони полягають у матеріальній шкоді, вважається шкода, що в одну тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян») ускладнює розуміння кваліфікуючих ознак злочину, передбаченого частиною восьмою статті 11-1 КК України, зокрема поняття «інших тяжких наслідків».

5. Пункт 2 Розділу III законопроекту потребує конкретизації в частині доручення Кабінету Міністрів України щодо переліку нормативно-правових актів, що потребуватимуть змін (відповідно до вимог пункту 8 статті 90 Регламенту Верховної Ради України).

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*